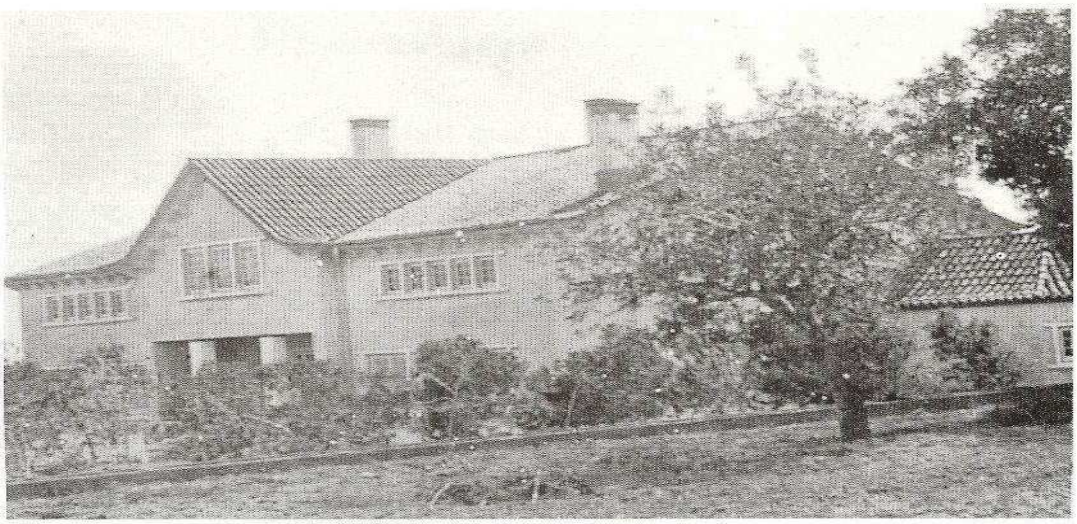

EL CERCLE MARISTANY

EL MUR (1919-1950): DOS MOMENTS CULTURALS BRILLANTS

Sam Bernardo, Rosa Buldó, Pere Coll,
Jordi Garriga, Amàlia Huete,
David Puertas Esteve, Anna Ros, Anna Vidal

Reproduccions fotogràfiques: Macs

Coordinació: Josep-Lluís Palacios

AJUNTAMENT
DE
NT PERE DE RIBES

Comissió de Festes, Sant Pau 1998

Presentació

El treball que teniu a les mans és fruit d'una passió. Millor dit de dues passions: la música i la literatura. Això està reunit en l'estudi d'El Mur, una casa de camp d'estil anglès construïda per Fernando Maristany a can Fontanals i acabada pel seu fill Carles F. Maristany.

El Mur (1919-1950) va ser l'escenari de dos moments culturals especialment brillants. El primer correspon a l'estada a Ribes de Fernando Maristany, poeta, editor i compilador d'uns reculls de poesia universal de gran qualitat.

El segon va ser quan El Mur es va convertir en el marc d'un esdeveniment musical de primer ordre: el Concert de música contemporània de Baltasar Samper, Robert Gerhard i J. Gibert-Camins, organitzat per Carles F. Maristany el 27 de setembre de 1931, amb la presència d'Arnold Schönberg, un dels músics més representatius del segle que ens ha tocar viure, del qual presentarem unes fotografies inèdites.

Hem emmarcat el temps estudiat d'una forma aleatòria. Hem escollit l'any 1919 perquè Fernando Maristany va publicar el primer llibre de poemes de què se sentia satisfet, després d'anys de publicar traduccions a la premsa ribetana de l'època. El 1950 correspon a l'època aproximada de l'acabament de les activitats editorials del seu fill Carles F. Maristany. Tot un símbol d'un món que se'n va.

Les següents pàgines presenten la vida i l'obra dels Maristany i les seves relacions amb Ribes. El comentari del Concert de música contemporània va a càrrec de David Puertas, músic i periodista. Les filòlogues Rosa Buldó, Amàlia Huete i Anna Vidal analitzen unes obres literàries de Fernando Maristany. L'opuscle es completa amb dos annexos: la vida de Joan Soler Vidal, «Azanya», masover d'El Mur, i l'estada de Líster durant la guerra, el cap del Cinquè Cos de l'Exèrcit de la República, a cura de Sam Bernardo, Pere Coll, Jordi Garriga i Anna Ros (tots ells i les autores de la crítica literària han estat al CEIP El Pi i a l'IES Can Puig). Les reproduccions fotogràfiques a partir dels originals antics han anat a càrrec de Macs.

CL 78 Gor

Fernando Maristany: poeta i editor

Josep-Lluís Palacios

El poeta i editor Fernando Maristany, vinculat a can Fontanals i a El Mur de Ribes durant tota la seva vida, va néixer a Barcelona el 1883. El seu pare era Francesc Carles Maristany i Garriga, amb vincles familiars a Vilanova i casa al carrer de l'Aigua de la capital del Garraf, i la seva mare Amàlia Guasch, cosina germana de Joan Maria Guasch (1878-1961), poeta i Mestre en gai saber als Jocs Florals de Barcelona de 1909, el mateix any que també ho fou el poeta, assagista i polític mallorquí Joan Alcover.

El cotó i el tèxtil

El pare del poeta d'El Mur era cotoner, és a dir, es dedicava a la compra i venda de cotó, un negoci arriscat ja que el cotó cotitzava en borsa i estava contínuament sotmès a les pujades i baixades de la borsa. Va ser fundador del centre cotoner de Barcelona i el seu retrat va presidir, durant molts anys, la Sala de Juntes del centre, cosa que va ser modificada durant la postguerra.

Quan les fàbriques tèxtils entraven en crisi el primer que feien era deixar de pagar el cotó. Així en una ocasió una fàbrica de Malgrat de Mar (Maresme) va fer fallida. L'empresari, Arís de cognom, va proposar a Francesc Carles Maristany de quedar-se amb la fàbrica i ell restar com a director amb la intenció de recuperar l'empresa després d'un període de cinc anys. El resultat va ser que «la fàbrica de l'aigua» -com així era coneguda a principis de segle, quan es va fer l'operació- va passar a anomenar-se Tèxtil Maristany. Arís no va tornar a adquirir l'empresa mai més i l'antic cotoner esdevenia empresari del tèxtil, un ofici en principi més segur.

El cert és que l'antic cotoner va fer un patrimoni que va llegar als seus quatre fills: Lluís, Conxita, Alexandre i Fernando. Lluís Maristany va morir molt jove, a l'edat de 18 anys, com a conseqüència d'una epidèmia de tifus a Barcelona. Conxita, casada amb l'advocat Josep Cugat Figuerola, va heretar una casa a Camprodon, finca que va configurar una urbanització singular al municipi del Ripollès, un dels carrers principals de la qual porta actualment el nom de Passeig Maristany.

Alexandre Maristany, autor de teatre

Alexandre Maristany (1880-1942) va heretar la casa vilanovina i la fàbrica tèxtil, tot i que no li agradava aquest futur professional: la seva veritable passió era el teatre, cosa que al seu pare no li agradava gens. Va estudiar a la ciutat suïssa de Zug i al Liceu Poliglota de Barcelona. Posteriorment el van enviar, durant 3 o 4 anys, a fer de meritori a Liverpool (Anglaterra) per tal d'aprendre l'ofici de cotoner, però ell va entrar en contacte amb els ambients teatrals anglesos.

Va escriure articles, una novel.la i una extensa producció teatral amb més de 25 obres estrenades a Barcelona (als teatres Romea i Principal) i Madrid. Entre la seva producció cal ressaltar, segons l'erudit teatral Jaume Rull, *El casament de la nena* (1920), *La farsa de l'honor* (1935) i *La pluja d'or* (1935).

A partir dels anys 20 es va dedicar a la fàbrica tèxtil de Malgrat, ja no podia viure exclusivament del teatre, tot i que encara escrivia i traduïa. Coneixia bé

prou El Mur i com bon anglòfil jugava bones partides de tennis, amb el seu germà Fernando, a la pista d'El Mur.

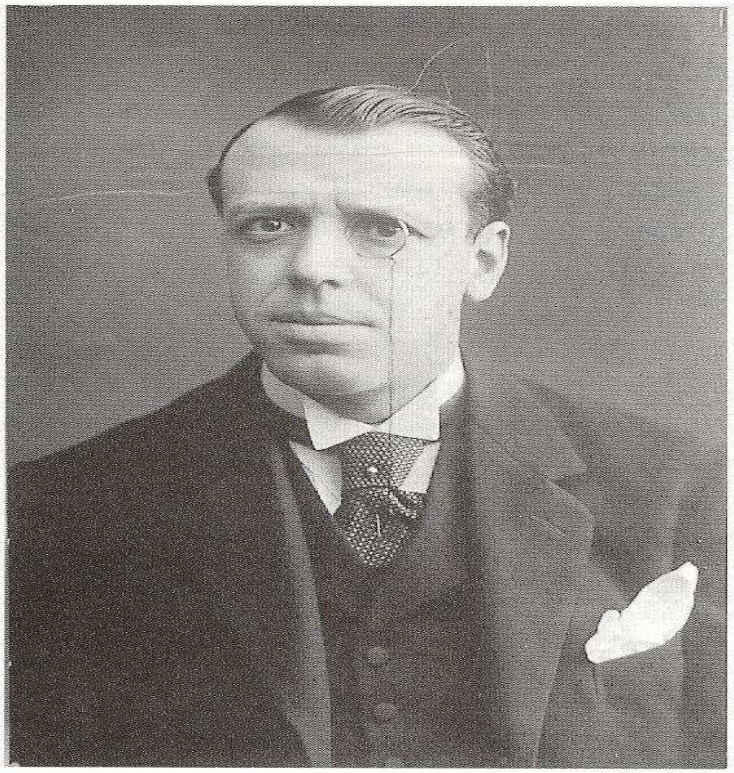

Fernando Maristany amb el seu característic monocle.

Fernando Maristany. Els anys de formació

Fernando Maristany va néixer a Barcelona el 1883 i va ser poeta, traductor, editor i va elaborar antologies literàries. Va heretar la masia ribetana de can Fontanals, prop de la qual va fer construir El Mur, la casa d'estil anglès on va residir llargues temporades. La seva estada a Ribes representa un moment culturalment brillant que s'ha de recordar.

El poeta –parent llunyà de l'enginyer Eduard Maristany (1855-1941), de Solers, ara Casino– va estudiar el batxillerat a Barcelona i va completar la seva formació a Zug, el cantó del centre de Suïssa del mateix nom, (amb una important indústria tèxtil), on hi ha el llac Zug. Hi va fer una llarga estada que li va servir per iniciar la seva educació cosmopolita i rebre una sòlida formació lingüística que posteriorment li serví en l'ofici de traductor. Va començar la carrera d'enginyer industrial que va abandonar al 4t. curs, com a conseqüència d'una greu i llarga malaltia deguda a una creixença tardana. La salut feble el va acompanyar la resta de la seva vida i a partir d'aleshores va tenir problemes de sordesa i de vista en un ull, cosa que el va fer portar un característic monocle.

Va casar-se amb Matilde Mathieu, una dona argentina d'origen francès, filla de Sofia Prat, la «Gran mamà» que encara recorden tota la família Maristany i els masovers d'El Mur.

La malaltia va transformar els seus gustos literaris ja que inicialment va interessar-se pel teatre, la novel.la i la filosofia. Així, als 30 anys, el 1913, va publicar el seu primer recull de versos *En el Azul,* imprès a Vilanova al taller d'Oliva, obra que posteriorment va rebutjar.

Primer llibre de poesia

A partir d'aquell moment va consagrar la seva vida a la traducció de poesia universal i no va publicar obra pròpia fins al 1919. El títol va ser idèntic al primer llibre *En el Azul* ..., i va ser editat a València per l'Editorial Cervantes, amb un prefaci de l'escriptor portuguès Teixeria de Pascoaes (1877-1952), «un dels més grans poetes del món i de tots els temps» en paraules de Fernando Maristany.

El volum consta de dues parts. En una primera època recull 9 poemes

escrits entre 1913 i 1914, entre els quals hi ha «A Emili Giralt, poeta» dedicat al poeta i autor teatral ribetà Emili Giralt i Giralt (1857-1927), que té un carrer al seu nom, entre Jaume Balmes i el carrer de l'Ensenyament. La segona època, redactada entre 1916 i 1918, consta de 28 composicions.

Ben segur que gran part d'aquesta obra va ser escrita a Ribes. Ho corrobora un llarg article sobre Fernando Maristany, que recull una carta seva, publicat a Brussel.les (febrer 1922) a la revista *La renaissance d'occident*: «De 1916 à 1920, j'ai vécu presque constamment dans une propiéte sise aux environs de Barcelona, en pleine campagne, El Mur, à Sant Pere de Ribes, J'y fus tout entier adonné à la poésie, car ni ma santé, ni més goûts ne me permettaient de m'ocupper du commerce paternel de cotons». («Des de 1916 a 1920 he residit gairebé constantment en una propietat als voltants de Barcelona, en ple camp, El Mur, a Sant Pere de Ribes. M'he lliurat per complet a la poesia, ja que ni la meva salut ni els meus gustos em permeten d'ocupar-me del comerç patern de cotó.»)

La maduresa poètica

L'hivern de 1920 va sortir *La dicha y el dolor*, poemes amb un prefaci del crític i historiador de la literatura Manuel de Montoliu (1877-1961). El llibre té més qualitat que l'anterior i conserva a Arturo Ballester com a dissenyador de la coberta -com tots els volums de l'editorial. L'editorial continua essent Cervantes, ara traslladada a Barcelona, a la rambla de Catalunya número 72, en el mateix edifici del domicili personal del nostre poeta (ell vivia al segon pis i l'editorial era a la planta baixa). Les dedicatòries dels poemes confirmen la relació profunda amb tot un cercle literari, però també artístic, poc estudiat fins ara. (L'exemplar que posseeixo va ser adquirit a la fira del llibre vell de Barcelona de 1996 i porta una dedicatòria manuscrita del poeta: «Al gran català Josep Pin i Soler, cordialment». Curiós destí el de les biblioteques particulars dels grans escriptors catalans).

Gusano de luz (1923) és el seu únic llibre en prosa, una selecció de novel.les breus que és «com un diàleg entre el pessimisme i l'optimisme». (L'exemplar que tinc també està dedicat personalment a l'autor de *La família dels Garrigas*).

Col.laborador de *La Veu de Ribas*

Si en una activitat literària Fernando Maristany va obtenir el reconeixement unànime de la crítica i del públic va ser com a traductor i compilador de poesia universal. Aquesta tasca ja la va iniciar al periòdic quinzenal ribetà *La Veu de Ribas* (1916-1917) i al *Castell de Ribas* (1916-1922). *La Veu de Ribas* va publicar més de quaranta traduccions de poesia anglesa (Shakespeare, Robert Browning, Thomas Hood, John Keats, Percy Bysshe Shelley, William Wordsworth, Robert Burns, etc.), però també italiana i portuguesa. La publicació ribetana també va incloure poemes propis, alguns inclosos als seus llibres, i algun article (21-6-1917) com ara «Glossari parisenc: Els espanyols», on relata un viatge a París en plena Gran Guerra. Precisament aquest article és paradigmàtic del seu pensament: glossa els espanyols que lluiten per «la independència de la França i per la llibertat del món» en un hospital, presidit pel marquès de Casa Riera, i blasma els «representants de la pobre Espanya del flamenquisme i de la incultura: de la reial Espanya». La redacció de *La Veu de Ribas* sempre va assenyalar qualsevol notícia que feia referència a la seva família i informava de l'aparició de les seves novetats literàries.

Les antologies de poesia universal

Les antologies publicades pel poeta d'El Mur varen ser *Poesías excelsas (breves) de los grandes poetas* (1914) traduïdes directament en vers de l'italià, l'alemany, l'anglès i el francès; *Las cien mejores poesías (líricas) de la lengua francesa* (1917), amb successives edicions i més de 16.000 exemplars venuts a l'Estat i a Amèrica del Sud: l'autor el considera el seu primer llibre seriós; *Las cien mejores poesías (líricas) de la lengua inglesa* (1918), amb pròleg del crític i erudit Enrique Díez-Canedo; *Las cien mejores poesías (líricas) de la lengua portuguesa* (1918), amb pròleg de l'advocat, poeta i periodista Ignasi Ribera i Rovira que fou director del diari *El Poble Català; Las cien mejores poesías (líricas) de la lengua alemana* (1919), prologades per Manuel de Montoliu; *Las cien mejores poesías (líricas) de la lengua italiana* (1920), amb pròleg de l'escriptor Carlo Boselli -va col.laborar a l'Anuari Oliva, Vilanova, 1907- i una carta oberta de Guido Mazoni; *Florilegio* (1920), una antologia de poesies gregues, llatines, italianes, portugueses, franceses, angleses i alemanyes prologades per l'hel.lenista i polític Lluís Nicolau d'Olwer -fou ministre d'economia del govern provisional de la República- i per l'escriptor Alexandre Plana; *Antología general de poetas líricos franceses* i *Las cien mejores poesías (líricas) de la lengua española*.

La premsa crítica

Les crítiques recollides a la premsa per aquestes antologies varen ser excel.lents. *El Diari de Barcelona* les va qualificar d'amable lectura i d'esquisida impressió. *El día Gráfico* (Barcelona) assenyalava que Maristany té molt de *gentleman* i de *lord* i que «la seva tasca literària redimeix a la nostra burgesia i a la nostra aristocràcia de la indiferència que la caracteritza». *L'Esquella de la Torratxa* escriu que és un «poeta de bon gust» i que els seus versos són un «model d'elegància i sinceritat». *La Vanguardia* va publicar una documentada crítica on ressaltava que el poeta estima el que tradueix. *La Tribuna* (Madrid) el definia com a «cavaller del monocle» i afegeix que no és un home ociós i corrupte típic de la Restauració sinó que «es consagra a una tasca de molt mèrit i s'hi lliura amb tota l'ànima, com fan els humils i els forts, els íntegres, els sans, els honrats». Puntualitza que «a Barcelona té la seva residència; però la residència definitiva, la que omple la seva vida, la que és, com ell confessa, «la meva amable Túsculum», és la finca El Mur a Sant Pere de Ribes». (La comparació no pot ser més elogiosa: Túsculum fou una ciutat residencial a l'antiga Roma freqüentada per patricis romans com Ciceró). Altres publicacions amb crítiques positives varen ser *Hojas Selectas*, *Alma Nueva*, *La Argentina en Europa*, *Arte y letras* (totes de Barcelona), *El Heraldo de Madrid* i *Mundo Gráfico* (de Madrid), *El Fígaro* (l'Havana, Cuba), *El Pueblo* (València) i *El Diario Español* (Buenos Aires).

Traduccions i estudis

L'obra de Fernando Maristany ha estat traduïda a l'anglès (per Thomas Walsh), a l'italià (per Carlo Boselli i Mario Garea), a l'alemany (per Rudolph Grossmann), al francès (per Sofia Prat, la seva mare: el volum va aparèixer amb un pròleg del poeta armeni Hrand Nazariantz), al txec, al búlgar i a altres idiomes eslaus.

Diferents poetes d'Europa i Amèrica van realitzar estudis sobre la poesia de Maristany. L'escriptor Alfons Maseras (Sant Jaume dels Domenys 1884-Tolosa de Llenguadoc 1939) -que va freqüentar Els Quatre Gats, on va ser retratat per Picasso- va publicar l'estudi *La obra lírica de Fernando Maristany*: fa unes setmanes encara me'l recordava, a la plaça de l'Església, el poeta i estudiós picassià Josep Palau i Fabre, d'una visita a l'editorial Proa.

El literat peruà José Gálvez va publicar un llarg article (1919) al *Mercurio Peruano* que dirigia a Lima l'escriptor M.V. Bellaunde. Gálvez va conèixer Maristany a casa de l'escriptor argentí Mayol de Senillosa.

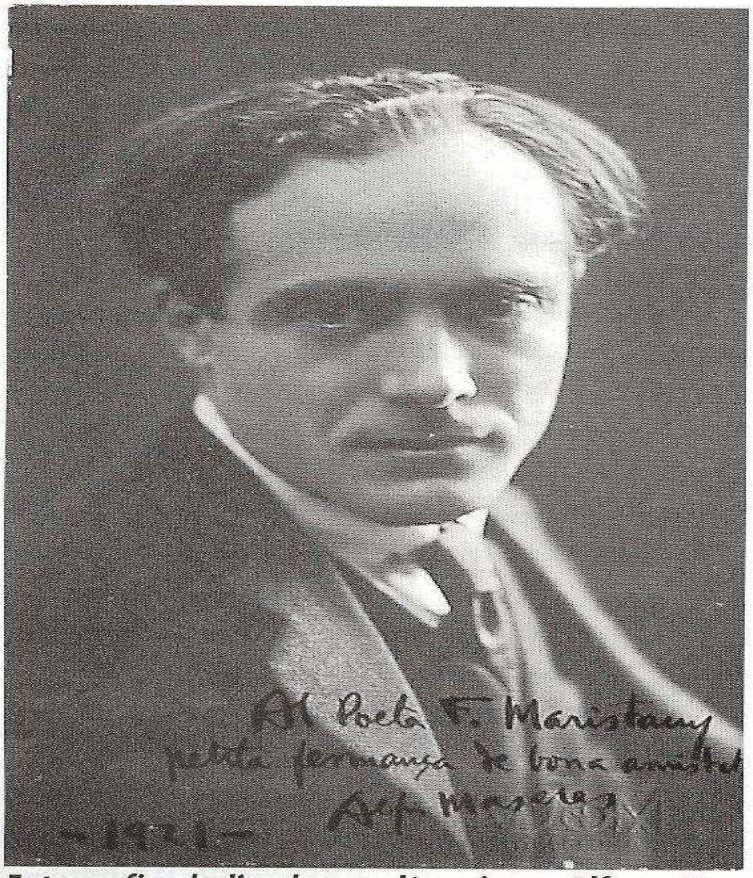

Fotografia dedicada per l'escriptor Alfons Maseres a Fernando Maristany.

Una bona editorial

Fernando Maristany no va voler seguir les passes empresarials de la seva família i aleshores va crear l'Editorial Cervantes, amb el suport econòmic del seu pare, associat a l'escriptor i editor valencià Vicent Clavel i Andrés (València 1888 - Barcelona 1967) i a un altre soci de cognom Navarro. Clavel, que va iniciar l'editorial a València el 1916, va col.laborar amb Blasco Ibáñez, fou redactor d'*El País* i *El Radical* a Madrid i va traslladar l'editorial a Barcelona el 1920.

L'Editorial Cervantes era una bona editorial i, en molts aspectes, avançada al seu temps, tant per la temàtica de les seves publicacions com per l'orientació europeista i pel disseny de les col.leccions (sempre amb il.lustracions d'Arturo Ballester, antic dibuixant d'*El cuento del diumenche* (1908-1909) - que difongué les lletres valencianes a les classes populars-, *Rondalles noves* (1912) i *La Traca Nova* (1911), totes de la capital del País Valencià).

L'editorial de la rambla de Catalunya tenia diferents col.leccions. Maristany dirigia personalment les de poesia on es varen editar petits volums dedicats a un sol autor: Heine, Leopardi, Shakespeare, Víctor Hugo, Verlaine, Musset, Novalis, Dant, Horaci, Goethe, Maragall, Lord Byron, Rubén Darío, Camões, Verdaguer i així fins arribar a més de vint-i-cinc exemplars.

La «Biblioteca de Actualidades Políticas» va publicar obres de Lloyd George -primer ministre anglès-, E.Venizelos -primer ministre grec-, Theodore Roosevelt -president dels EUA-, el president Wilson, l'emperador alemany Guillem II, Lev Trotski i V.I. Lenin. La *Biblioteca Musical Villar* era una col.lecció de llibre sobre composició de tot el món entre els quals hi ha el volum *Victòria* de Felip Pedrell (relacionat amb el músic Joaquim Pecanins, amb família a Ribes).

Altres col.leccions remarcables varen ser la «Biblioteca de Viajes», la «Serie Appasionata» (obres de caràcter amatori), la «Biblioteca de Autores Americanos», la «Biblioteca crítica» (bàsicament de temes literaris) i la «Biblioteca comercial». També varen editar una selecció de novel.les breus, les obres completes del novel.lista i autor teatral valencià Bernat Morales i Sanmartín (1864-1947), i fins i tot set volums de medicina, el *Resumen de técnica operatoria.*

Malgrat la qualitat literària de l'editorial Cervantes i la seva àmplia producció, els resultats econòmics no varen ser satisfactoris i l'empresa es va arruïnar. Poc temps després, l'abril de 1924, Fernando Maristany va morir. La premsa de l'època ho va recollir amb sentides necrològiques, tal com hem pogut llegir a *El Noticiero Universal* (2-5-1924) i a *El día Gráfico.* Les seves nebodes Elena i Maribel Maristany, de 85 i 82 anys respectivament, encara recorden amb afecte el seu posat elegant, europeu, amb un ric món interior, així com les partides de tennis que feia a El Mur amb llur pare, el dramaturg Alexandre Maristany. També recorden les seves estades d'infantesa a Ribes i els masovers Francesc i Francesca, i l'Isidre i la Mercè, pares Josep Maria (que fou masover de can Fontanals) i de l'Angeleta Guillaumes i Marcer (que encara resideix a El Mur).

Josep M. Guillaumes, masover de can Fontanals, amb dos néts de Fernando Maristany. Al fons, can Jove.

Carles F. Maristany: editor i musicòleg

Josep-Lluís Palacios

Fernando Maristany va tenir dos fills, Carles i Clara, als quals va dedicar el poema «Renunciación». Carles F. Maristany va néixer el 1913 i va ser editor i musicòleg. La seva vida coincideix amb el segon moment cultural brillant d'El Mur.

Alumne de Robert Gerhard

Va estudiar música amb Joaquim Homs (Barcelona 1906) i amb Robert Gerhard (Valls 1895-Cambridge 1970), un dels millors músics del segle XX. Amb tots dos mestres va establir una relació d'íntima amistat que va durar tota la vida.

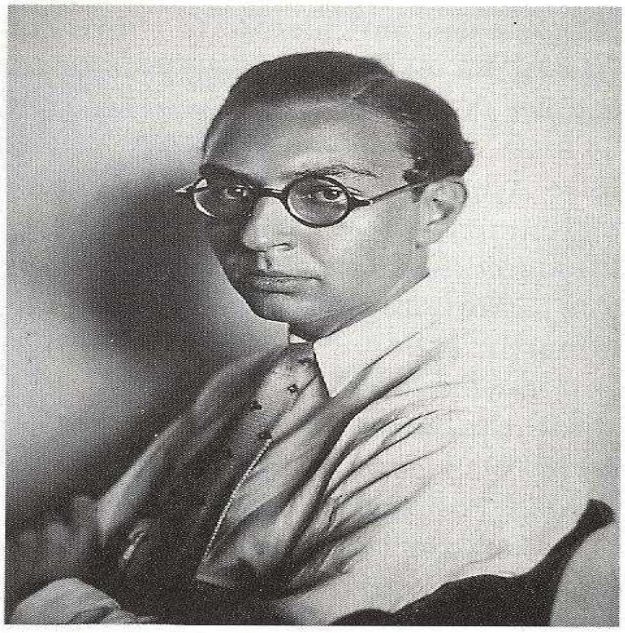

Carles F. Maristany

Robert Gerhard havia estat deixeble d'Arnold Schönberg (1923-1925) a Viena i Berlín. Aquesta circumstància, unida a la de Pau Casals, va propiciar que Schönberg, un dels músics fonamentals de la història de la música visqués a Catalunya un mesos entre 1931 i 1932. En aquesta estada, Gerhard i la seva dona i Schönberg i la seva, Gertrud Kolisch, varen ser convidats a El Mur per Carles F. Maristany. D'aquesta visita és la fotografia, realitzada pel mateix Maristany, publicada al llibre *Imatges i records. Sant Pere de Ribes* (Viena-Columna, 1996) i la col.lecció de fotografies inèdites, alguna de les quals realitzada per Gerhard, i conservades, amb afecte i tota cura del món, per Isabel Maristany, filla de Carles.

Arnold Schönberg a Ribes

Coincidint molt probablement amb la visita de Schönberg i Gerhard, va tenir lloc a El Mur un esdeveniment excepcional, el concert de Música Contemporània a càrrec de Baltasar Samper, Robert Gerhard i J. Gibert-Camins, organitzat per un joveníssim Carles F. Maristany. S'interpretaven peces de Schönberg, Hindemith, Stravinsky, Honegger, Samper, Gerhard, del nostre Maristany -una de les tres úniques peces que va compondre- i de Tansman (el programa me'l va proporcionar David Puertas, via Marta Muntada). Un programa realment impressionant que restarà per sempre més associat al nom de Ribes i d'El Mur.

La vida musical de la Catalunya dels anys 30 va ser important i no ens resistim a veure a Carles F. Maristany col.laborant en les activitats de l'ADLAN (Amics de l'Art Nou), en les sessions de Discòfils de l'Associació Pro Música (en el marc de l'ADLAN); o assistint a la rica programació concertística de l'època. En les pàgines següents trobarem el manifest funcional de Discòfils on la signatura de Carles Maristany apareix al costat de la de J.V. Foix, Joan Miró, E. Toldrà, etc.

El cert és que durant aquests anys va caure tuberculós i va estar reposant en un sanatori del Montseny. Això no li va impedir de col.laborar a la revista *Rosa dels Vents* (maig i juliol de 1936), una iniciativa del poeta i editor Josep Janés i Olivé (1913-1959). La revista, que està «al servei del catalanisme essencial, que entenem fonamentalment com un cultura», presenta una nòmina impecable de col.laboradors: Carles Riba, Martí de Riquer, Josep Palau i Fabre, Carles Pi i Sunyer, Josep Obiols, J.M. López-Picó, etc.

Anton Webern, l'Escola de Viena

Unes setmanes abans va arribar a Barcelona Anton Webern -autor de composicions decisives del nostre segle- per dirigir l'estrena mundial del *Concert per a violí i orquestra* d'Alban Berg, «A la memòria d'un àngel» (encarregada el gener de 1935 per Louis Krasner, violinista americà, nascut a Cherkassy, Rússia, el 1903). Webern no se'n va sortir, però el concert es va celebrar dirigit circumstancialment per Hermann Scherchen (1891-1966) i va ser un èxit apoteòsic (Webern ho va dirigir a Londres, essent el primer registre discogràfic que es coneix. Krasner hi va tocar al XIV Festival de la SIMC -Societat Internacional de Música Contemporània- a títol pòstum de Berg que va morir el desembre de 1935): informacions que dec a Julio C. Acerete, un bon pintor, autor de la trilogia *Ribes 87*; la seva última obra clou el nostre treball. Segons el testimoni indirecte del compositor Francesc Taverna Bech, Webern no va poder dirigir per culpa de la seva personalitat. Era tan meticulós i perfeccionista que el dia abans de l'estrena encara no havia aconseguir assajar l'obra completa. És molt probable que Carles F. Maristany formés part d'aquell públic entusiasta amb la música d'un dels representants de l'anomenada escola de Viena, junt amb Schönberg i Webern. Maristany posseïa una extensíssima col.lecció de discos, que encara es conserven, on l'escola de Viena ocupa un lloc destacat.

La guerra va truncar, com tantes altres coses, aquest moment musical. Maristany va continuar malalt al Montseny amb els seus problemes de salut. La tuberculosi li havia provocat un pneumotòrax, és a dir, aire en el tòrax en un lloc anormal.

Ediciones del Zodíaco

En acabar-se la guerra, el país havia canviat, però Carles F. Maristany semblava no adonar-se. Va casar-se amb Aurèlia Sieiro i va fundar una editorial extraordinària: Ediciones del Zodíaco. Els seus llibres estaven molt ben editats, amb tapes dures, bones il·lustracions, cobertes atractives, temes d'actualitat, però eren mals temps per als llibres. Una prova de la seva qualitat és que avui dia són uns exemplars cotitzadíssims en el món dels llibreters de vell.

Va editar *Cervantes (*1945) de S.J. Arbó amb unes fotos d'una gran qualitat de Gabriel Casas, un fotògraf represalitat al qual va ajudar, ara revaloritzat; una col.lecció de contes Puchkin; obres de Tolstoi; *La novela del parque zoológico* (1942 i 1947) de Felix Salter, amb il.lustracions de Pietat Fornesa d' Homs; *Vinieron las lluvias* de Luis Bromfield; una de les primeres edicions de *La família de Pascual Duarte* (1946) de Camilo José Cela, amb pròleg de Gregorio Marañón; les poesies del mateix Cela -es conserva l'original corregit per l'ara premi Nobel-; *La guerra por el petróleo* d'Anton Zischka; *Opio* de Rudolf Brunngraber; *El misterio musical*, un

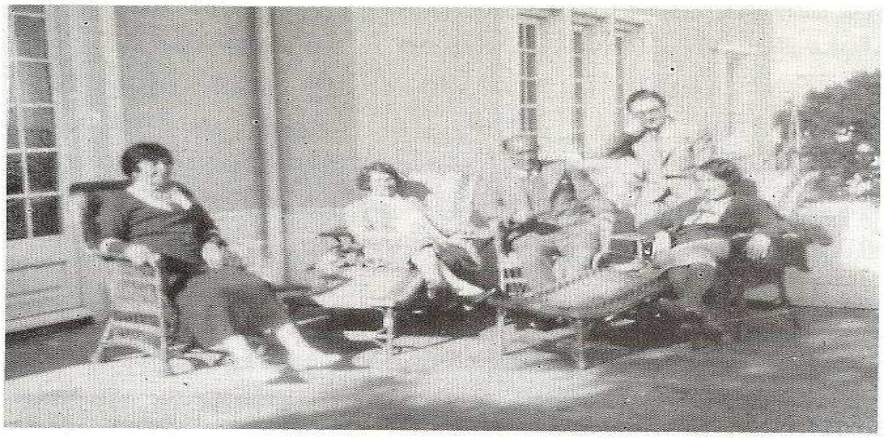

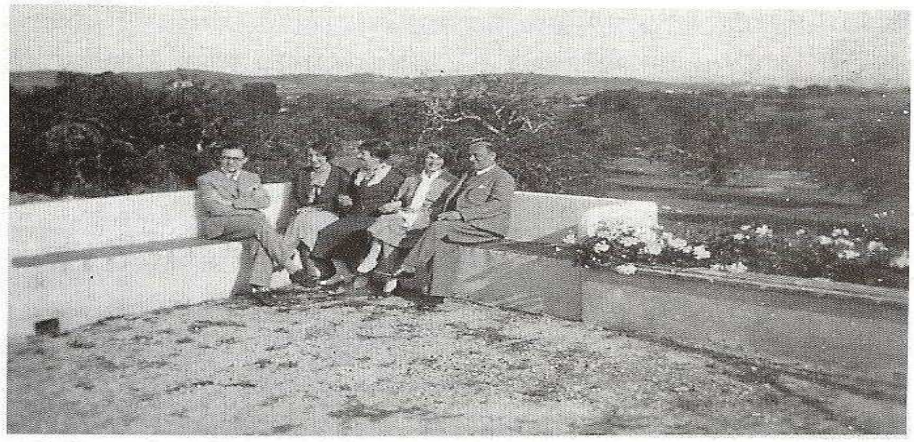

Sèrie de fotografies realitzades durant l'estada d'Arnold Schönberg i Robert Gerhard a El Mur. Hi surten també les seves dones. Carles F. Maristany i la seva sogra Sofia Prat, la «Gran mamà».

delicat recull d'opinions sobre música; *Primer amor* d'Ivan Turguénief; *Las aventura de David Balfour* de R.L. Stevenson; *Greta Garbo. Como mujer y como artista*, exemplar molt apreciat pels cinèfils; *Breviario de la novela de amor*, selecció de divuit novel.les d'amor des de les *Mil i una nits* fins a Valle Inclán i Bocaccio. Alguns d'aquests volums varen ser traduïts, corregits, emmaquetats, tot fet exclusivament per l'editor.

L'editorial posseïa força i qualitat, però no era el seu temps. En certa manera Edicions del Zodíaco es va avançar al seu temps. L'empresa va patir problemes econòmics i Carles F. Maristany va vendre El Mur a la seva germana Clara i al seu marit per tal de salvar l'editorial. Ni d'aquesta manera va ser possible. L'editorial va ser venuda als germans Moya, que treballaven al Zodíaco.

Les audicions del Club 49. Maristany, musicòleg

A partir de l'any 1949, el Club 49, format amb gent procedent d'ADLAN d'abans de la guerra com Joan Prats, va organitzar unes audicions de música contemporània. Les comentava Joaquim Homs -músic amb una important obra- i les presentava el seu amic Carles F. Maristany. La revista *Laye*, publicació duta en una època per Gabriel Ferrater, Joan Ferraté, Carles Barral, J.M. Castellet, J.A. Goytisolo -que ha viscut a la plaça Marcer de Ribes- i Manuel Sacristan, escrivia que els comentaris de Maristany eren intel.ligents i irònics i que mostrava un clar domini de la matèria (*Laye*, núm. 18, 1952). Els programes de mà de les audicions del Club 49 del Hot Club de Barcelona incloïen il.lustracions de Joan Ponç, Tàpies, Tharrats, Cuixarts i Santi Surós.

Posteriorment, Carles F. Maristany es va dedicar a escriure. Va col.laborar literàriament en la composició *Via Crucis* de Joaquim Homs (1956), va elaborar una peça de caràcter religiós en homenatge a Tagore que, en opinió de Josep M. Ballarín, és un cant líric que reflecteix el que ha viscut a Ribes.

Carles F. Maristany va morir el 1985. Els últims anys de la seva vida els va consagrar a la redacció d'una monumental antologia de la música universal, encara inèdita, amb comentaris crítics de les obres més importants de cada músic. Entre els compositors catalans hi ha Joaquim Nin-Culmell, Xavier Montsalvatge, Joaquim Homs, Carles Surinyach (recentment desaparegut), Manuel Valls, Manuel Oltra -a qui fa unes setmanes vàrem poder aplaudir públicament a Ribes- Mestres Quadreny, Xavier Benguerel, Joan Ginjoan, Josep Soler o Carles Guinovart. La seva passió: la música contemporània.

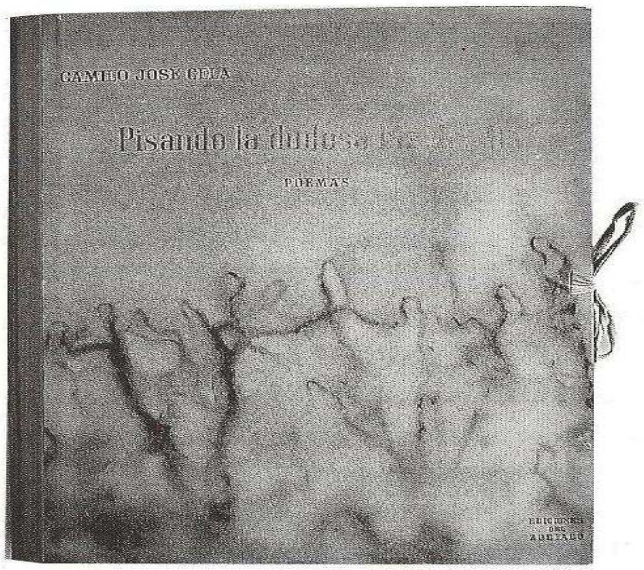

Coberta del llibre de poesia Pisando la dudosa luz del día de Camilo José Cela, editat el 1945 per Ediciones del Zodíaco, l'editorial de Carles F. Maristany: tot un exemplar de bibliòfil

• *L'autor agraeix la col.laboració de totes les persones que han fet possible aquest treball: Angeleta Guillaumes, Clara Llubià, Eduard Palacios, Julio C. Acerete, Vicenç Morales, Maria Vallès, Elena Maristany, Maribel Maristany, Isidre Guillaumes, Agnès Werh, i sobretot a Isabel Maristany. I a la Mercè.*

Concert de música contemporània a El Mur en tres actes i un epíleg

David Puertas Esteve

Acte primer: Benvinguda a El Mur

Benvolguts amics i amigues amants de la música, covilatans o vinguts d'arreu: us dono la benvinguda al concert d'aquesta tarda i us agraeixo la vostra presència que honora la nostra casa. El Mur obre les portes avui, dia 27 de setembre de 1931, a la música més recent, a la música més nova. *(Els convidats s'apropen a l'orador. Alguns homes ja s'han tret l'americana i la majoria de les dones aguanten estoicament la calor amb el barret posat)* Tenim el privilegi de comptar entre nosaltres amb tres de les personalitats més importants del món musical català actual. En primer lloc, agraïm la generositat dels mestres Baltasar Samper i Joan Gibert-Camins de ser aquí per oferir-nos la seva música. *(Aplaudiments)* En segon lloc, volem felicitar una vegada més el nostre amic Robert Gerhard que abans d'ahir va celebrar el seu 35è aniversari. Que l'èxit de la joventut us acompany tota la vida, amic Robert. *(Aplaudiments)* Creiem que no hauríem pogut oferir-li millor regal d'aniversari que aquest concert que ara comença.*(Els convidats s'asseuen prop del piano i de la pianola que han instal.lat al mig de la gran sala. N'hi ha que miren el programa-invitació que duen a les mans, d'altres l'aprofiten per ventar-se. El moviment de papers grocs no s'atura, però s'inicia el concert amb la presentació de la primera peça.)*

Acte segon: Primera part del concert

La primera obra que sentirem és de Paul Hindemith, un autor també molt jove nascut a la ciutat alemanya de Frankfurt fa només 35 anys. A la seva edat ja és professor de composició del Conservatori de Berlín i les seves obres s'interpreten arreu del món. Tinguem en compte que, fins al dia d'avui, Paul Hindemith ja ha escrit quatre òperes, dos ballets, una gran quantitat de música de cambra i la música per a tres pel.lícules de cinema! Ara mateix sentirem dos moviments de la peça que hem escollit, *Música de concert per a piano, instruments de metall i dues arpes* opus 49. Naturalment, no hem pogut portar fins a El Mur ni les dues arpes ni les quatre trompes, tres trompetes, dos trombons i tuba que es requereixen per tocar aquesta obra. Els mestres Gibert-Camins i Gerhard ens interpretaran la versió que el mateix Hindemith ha fet per a dos pianos. L'obra completa, que consta de 5 moviments i dura més de vint minuts, ha estat estrenada a la ciutat americana de Chicago fa pocs mesos: el 20 d'octubre de l'any passat. *(La música comença a sonar i, a poc a poc, els programes-ventall deixen de bellugar-se. Quan els intèrprets acaben de tocar, reben els càlids aplaudiments del públic. Gibert-Camins abandona la pianola i s'asseu entre el públic.)*

Seguidament, l'amic Robert Gerhard ens oferirà l'obra del seu mestre Arnold Schönberg, aquí present, titulada *Sis petites peces per a piano*. Què us puc dir, amics, d'un músic i una persona tan gran com Schönberg? A l'octubre del 1923, Gerhard li escrivia una llarga carta en la qual li demanava que l'acceptés com a deixeble a les seves classes de composició del

Conservatori de Viena. Schönberg s'hi va interessar i l'acceptà com a alumne i quan el mestre va guanyar la càtedra del Conservatori de Berlín, Gerhard va seguir-lo. En aquells cinc anys de treball, la seva relació va esdevenir molt més profunda que la normal entre mestre i alumne i vet aquí que, avui, tenim l'honor de comptar a casa nostra amb la presència del més gran dels músics actuals. *(Aplaudiments. Alguns s'aixequen per poder veure millor Schönberg que fa cara de satisfacció i saluda porugament al seu voltant.)* A més a més, tinc la gran satisfacció d'anunciar a tots vostès que el mestre Arnold Schönberg ha estat convidat a dirigir l'Orquestra de Pau Casals en dos concerts que se celebraran el proper mes d'abril al Palau de la Música Catalana. *(Més aplaudiments i paraules d'entusiasme.)* Cal dir, per acabar de constatar que ens trobem entre les personalitats més importants del moment, que el mateix Robert Gerhard també dirigirà aquesta prestigiosa orquestra el proper dia 1 de novembre amb l'excelsa soprano Conxita Badia com a solista. *(Aplaudiments. Gerhard s'aixeca de la banqueta del piano i saluda.)* Bé, amics. No vull allargar-me més en l'exaltació de les qualitats artístiques dels nostres convidats, que del que es tracta és d'escoltar la seva música i no que m'escoltin a mi *(Rialles i murmuris. Algú torna a ventar-se amb el programa de mà.)* Com dèiem, l'obra que sentirem a continuació és la titulada *Sis petites peces per a piano*. És l'opus 19 de l'autor i va ser escrita el 1911. *(Música. Quan acaba la interpretació el públic aplaudeix, Gerhard s'aixeca i aplaudeix en direcció a Arnold Schönberg. Aquest també saluda el públic i reconeix a Gerhard l'èxit de la interpretació.)*

Programa de mà del Concert de música contemporània celebrat a El Mur el 27 de setembre de 1931 i organitzat per Carles F. Maristany.

Per acabar aquesta primera part, sentirem una preciosa música d'Igor Stravinsky. Aquest compositor rus, nascut ara fa 49 anys, ha revolucionat la música europea i ha entrat per mèrits propis als llibres d'història. La música dels seus ballets *L'Ocell de Foc*, *Petruska*, *La Consagració de la Primavera* o *Pulcinella*, ha trencat esquemes i ha obligat tothom a reconèixer que el llenguatge musical no està ancorat al segle XIX sinó que va endavant. Sentirem ara la música del seu ballet *Svadebka*, que en català traduiríem com 'Les noces". Es tracta de quatre escenes d'una festa de

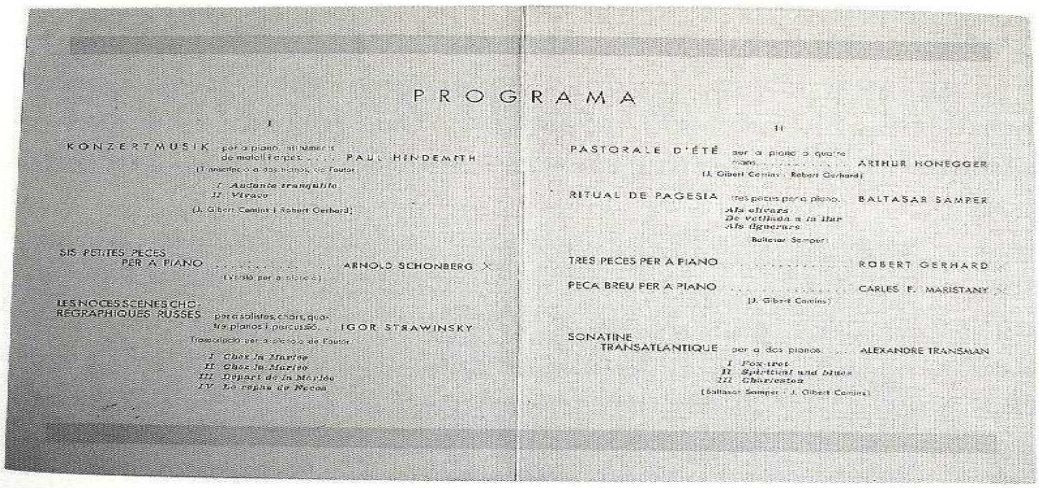

Repertori complet que va interpretar-se a El Mur.

noces, escrites entre 1914 i 1917. Posteriorment, entre 1921 i 1923, l'autor les va instrumentar per a quatre solistes vocals, cor, quatre pianos i conjunt de percussió. Com que és evident que tot aquest material sonor no hauria cabut en aquesta sala, també hem optat per oferir-los la versió per a piano-la feta pel mateix autor. Quan el mestre Gerhard finalitzi la interpretació d'aquesta obra, els convido a passar al jardí, on tindrem preparat un petit refrigeri. *(Expressions de satisfacció i algun aplaudiment perdut mentre tres o quatre persones del públic ja abandonen la seva cadira i es dirigeixen cap al jardí. Sona la música de Stravinsky. Quan acaba la interpretació els aplaudiments són sincers però breus. El refrigeri anunciat és només a quatre passes...)*

Acte tercer: Segona part del concert

Si són tant amables d'ocupar les seves cadires, continuarem la vetllada musical donant inici a la segona part del concert. *(La xerrameca es va perdent mentre tothom va tornant al seu lloc.)* La música que ens acompanyarà tot seguit no pot ser més adequada per a la situació en què ens trobem. Porta per títol *Pastorale d'été*, és a dir 'Pastoral d'estiu" i, per la quantitat de gasoses que han estat vostès capaços de consumir en vint minuts, haig de suposar que certament som encara en plena canícula. *(Rialles i aplaudiments.)* L'autor d'aquesta obra és el compositor suís Arthur Honegger, nascut a Le Havre el 1892. Per constatar la importància d'aquest autor només direm el següent: com ja sabran vostès, durant aquest any s'estan celebrant als Estat Units d'Amèrica diversos actes amb motiu del 50 aniversari de l'Orquestra Simfònica de Boston, que dirigeix el mític Serge Kussevitzky; doncs bé, resulta que l'esmentada orquestra ha encarregat diverses obres simfòniques a diferents autors entre els quals es compten Igor Stravinsky, Paul Hindemith i el mateix Arthur Honegger! L'obra que presentem la va escriure per a orquestra de cambra el 1920 mentre gaudia d'unes vacances als Alps, vet aquí el perquè del títol. Es va estrenar a París el 27 de febrer del 1921 i la versió que sentirem a continuació és per a piano a quatre mans, és a dir que els mestres Gibert-Camins i Robert Gerhard hauran de seure davant del mateix piano per interpretar-la. *(Música. Part del públic encara està més pendent de fer el rotet que de parar orella a la interpretació. Així i tot, quan acaba l'obra el públic aplaudeix llargament.)*

A continuació arriba un dels grans moments de la vetllada. *(Murmuris*

de sorpresa entre el públic) Tinc l'honor de presentar-los el mestre Baltasar Samper. *(Aplaudiments. En Samper saluda el públic i s'asseu al piano)* Vull dir-vos, amics, que tenir a casa nostra un compositor de la talla del mestre Samper ens omple de satisfacció. Si, a més a més, aquesta presència ve acompanyada de la seva música interpretada per ell mateix, el goig és indescriptible. El mestre Baltasar Samper, nascut a Palma de Mallorca el 1888, ens interpretarà l'obra simfònica *Ritual de pagesia* en la seva versió per a piano. Aquesta obra, com les *Cançons i danses de l'illa de Mallorca* que el passat 7 de maig va interpretar dirigint l'Orquestra de Pau Casals, està basada en temes populars mallorquins i ens demostra una vegada més el domini i coneixement que el mestre Samper té de la música popular balear. *(Música. El caràcter festiu de l'obra fa que l'atenció del públic torni a centrar-se en la música. Quan acaba l'obra, Samper es veu obligat a saludar fins a quatre vegades davant els aplaudiments fervorosos del públic.)*

No deixem la música catalana i escoltem a continuació tres peces per a piano del mestre Robert Gerhard. Deixeu-me dir dues paraules sobre el nostre amic mentre es va situant davant del piano. Abans us recordava que en Robert va estudiar a Viena i a Berlín amb Arnold Schönberg, però heu de saber que, després de ser elogiat com a estudiant modèlic pel mateix Felip Pedrell, mai no ha deixat que els fums li pugin al cap i aquí el tenim, com un més de nosaltres. Encara recordo la cara de frustració que va posar quan va llegir les crítiques que el mestre Lluís Millet va fer sobre la seva música ara fa dos anys, després del concert que per celebrar el seu retorn li va dedicar l'Associació Música «Da Camera» de Barcelona. Però Robert Gerhard creu en la seva música i defensa el seu llenguatge, llegiu si no la resposta que va publicar a les pàgines de la revista Mirador! I segueix inquiet, continua buscant la millor forma d'expressar-se, i continua llegint, i escrivint, i estudiant... I la seva recerca no oblida les persones. Durant aquests mesos acull a casa seva el mestre Schönberg i la seva esposa, en uns moments ben difícils per a ells, impossibilitats de tornar al seu país tant per motius de salut com per motius polítics. *(Murmuris entre el públic)* Perdoneu-me, amics. No voldria posar-me transcendental i, una vegada més, gairebé oblido que estem aquí per gaudir de la música. Deixeu-me, però, que us doni una notícia encantadora: com sabeu, la Sra. Gertrud Kolisch, esposa del mestre Schönberg, està esperant una criatura i ens ha assegurat que li posarà un nom català en homenatge a la nostra terra. *(Aplaudiments i bravos.)* Per a tots vostès, Robert Gerhard interpreta la seva obra *Tres peces per a piano. (Música. Quan acaba la interpretació, i els aplaudiments, Robert Gerhard deixa el piano i s'hi asseu Joan Gibert-Camins.)*

Amics, no puc expressar l'emoció que suposa veure en Carles assegut al costat del seu mestre i amic Robert Gerhard. Seguidament, el mestre Gibert-Camins ens interpretarà la primera obra musical d'aquest jove de 18 anys, un jove emprenedor que potser algun dia serà un compositor com els que avui ens acompanyen: Carles Maristany. *(Aplaudiments. Música. Quan acaba la interpretació i mentre duren els aplaudiments del públic, el presentador abraça Carles F. Maristany.)*

Per acabar el concert, comptem amb una obra d'un altre compositor jove. Es tracta d'Alexandre Tansman, nascut a Polònia el 12 de juny de 1897. Si us fixeu bé en el programa de mà, veureu que hi ha un error en el nom d'aquest autor. No es diu Transman, sinó Tansman. Com que l'obra que s'interpretarà és la *Sonatina Transatlàntica*, potser aquests 'trans" ha estat

transportat també fins al nom de l'autor. *(Rialles i algun murmuri.)* Aquest compositor, quan tenia 22 anys va guanyar els tres premis de composició més importants del seu país. Des d'aleshores s'ha dedicat a voltar el món sencer per conèixer els corrents musicals d'arreu, aprenent, component, interpretant les seves obres com a pianista i com a director, i fent amistat amb músics com Gershwin, Copland, Ravel o el propi Schönberg. L'obra que sentirem, en versió per a dos pianos, és un divertiment rítmic molt influenciat per l'estètica americana del jazz, fruit dels seus viatges per aquelles terres. La interpreten per a tots vostès Baltasar Samper i Gibert-Camins. *(Música. Quan acaba la interpretació el públic dempeus aplaudeix i reclama la presència de Gerhard, Maristany i Schönberg. Els cinc músics s'agafen de les mans i com un sol home saluden el públic que cada cop aplaudeix més, i més, i més...)*

Epíleg

I si tot això no és cert, ben bé podria haver-ho estat. Arnold Schönberg, el gran renovador del llenguatge musical als inicis del segle XX, va visitar Sant Pere de Ribes de la mà del seu deixeble i amic Robert Gerhard. Efectivament, Schönberg va tenir moltes dificultats per exercir la seva feina a Alemanya i Àustria a causa de l'antisemitisme del partit nazi. Gerhard l'acollí a casa seva abans que Schönberg i la seva família no continuessin el camí cap als Estats Units. A Barcelona va néixer la filla gran del matrimoni austríac i, efectivament, li van posar Núria (que més endavant es casaria amb el compositor italià Luigi Nono). Gerhard també va acabar marxant del seu país, com Baltasar Samper (mort a Mèxic el 1966), Stravinsky (nacionalitzat francès i després americà) o Hindemith (també perseguit pels nazis). L'exili de Robert Gerhard transcorregué a Cambridge des del 1938 fins a la seva mort el 5 de gener de 1970. Desenvolupà la seva producció musical a Catalunya i a Anglaterra, però els catalans ens l'hem deixat robar, i gairebé a tot arreu és considerat un autor britànic.

Carles F. Maristany, el ribetà organitzador del concert que ens ha servit com a excusa per aquest escrit, era en aquells moments el membre més jove d'un important grup de persones interessades per la cultura i la modernitat. La seva signatura apareix al manifest de creació de l'Associació Pro-Música «Discòfils» (juntament amb la de Gerhard, Josep Vicenç Foix, Frank Marshall, Joan Miró, Carles Riba, Conxita Badia, Eduard Toldrà i 22 homes i dones més), entitat creada per a la difusió de la música que es feia a Europa i al món, la nova i la vella, els enregistraments dels grans intèrprets i, en definitiva, per fer tertúlia cultural entorn de la música. El nom de Carles Maristany també apareix sovint a les cartes que Robert Gerhard escrivia als seus amics des de l'exili. L'amistat que els uní, iniciada per la relació mestre-deixeble, no s'extingí mai per bé que Carles Maristany no es dedicà professionalment a la música. Fou gran amic d'un altre compositor important, encara en actiu: el mestre Joaquim Homs, que també va ser deixeble de Robert Gerhard. Carles Maristany és autor de la lletra de l'obra *Via Crucis* de Joaquim Homs, estructurada en un Pròleg i 14 Estacions, per a quartet de corda i narrador, obra de 40 minuts de durada i estrenada al Palau de la Música Catalana el 16 de desembre de 1961. Carles Maristany, juntament amb Homs, Joan Miró, Joan Prats i Pere Casadevall, va fundar, l'any 1949, el «Club 49» que suposà un dels primers intents de revifar aquell esperit

cultural que s'havia viscut 20 anys enrere.

Efectivament, els anys 30 van ser una bona època per a la música catalana. L'impuls cultural d'aquella Catalunya que recuperava esperançada l'oficialitat de les seves institucions d'autogovern es va notar en l'art dels sons. Precisament, el pianista i pedagog Joan Gibert-Camins (1890-1966) va tenir la pensada de crear l'associació «Compositors Independents de Catalunya», també coneguda com «El grup dels vuit», del qual van formar part Manuel Blancafort, Frederic Mompou, Robert Gerhard, Eduard Toldrà, Baltasar Samper, Agustí Grau, Ricard Lamote de Grignon i el mateix Gibert-Camins. Quants noms importants coincidint en el temps i l'espai! L'any 1936, tres mesos abans de l'aixecament franquista, Barcelona esdevenia la capital mundial de la música acollint alhora el 14è Festival de la Societat Internacional de Música Contemporània i el 3r Congrés de la Societat Internacional de Musicologia. Després va venir la dispersió i l'exili. I un element important dintre de la música que, en aquella ocasió, va durar massa: el silenci.

Agraïments: a Marta Muntada per la compartida passió gerhardiana i a Ramon Canyelles per la crítica científica. A la Laura, no cal dir-ho.

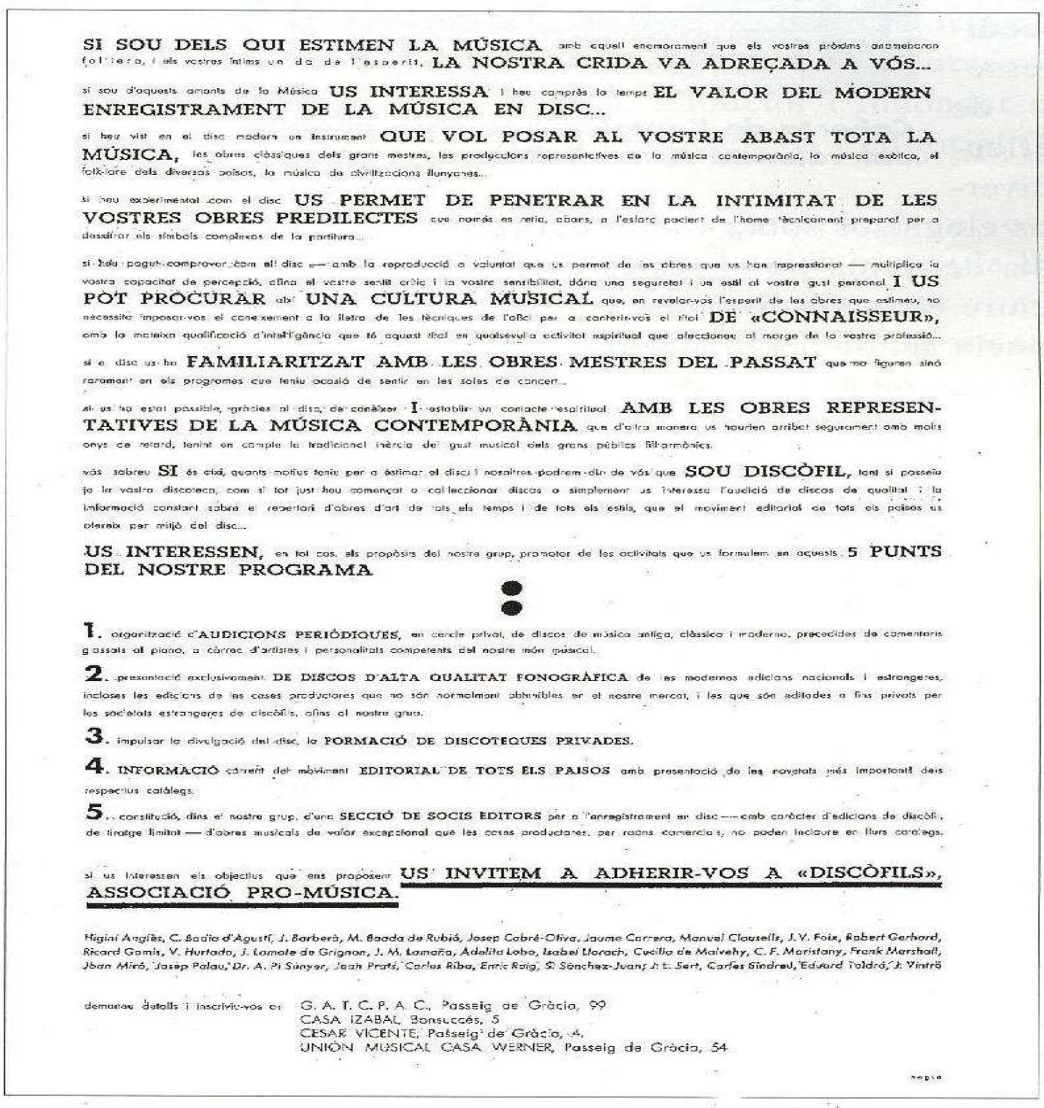

SI SOU DELS QUI ESTIMEN LA MÚSICA amb aquell enamorament que els vostres pròdims atmetzaren follierà, i als vostres fotims un dia de l'esperit, **LA NOSTRA CRIDA VA ADREÇADA A VÓS...**

si sou d'aquests amants de la Música **US INTERESSA** i heu comprès lo temps **EL VALOR DEL MODERN ENREGISTRAMENT DE LA MÚSICA EN DISC...**

si heu vist en el disc modern un instrument **QUE VOL POSAR AL VOSTRE ABAST TOTA LA MÚSICA,** les obres clàssiques dels grans mestres, les produccions representatives de la música contemporània, la música exòtica, el folklore dels diversos països, la música de civilitzacions llunyanes...

si heu experimentat com el disc **US PERMET DE PENETRAR EN LA INTIMITAT DE LES VOSTRES OBRES PREDILECTES** cue només es reria, abans, a l'esforç pacient de l'home tècnicament preparat per a desxifrar els símbols complexos de la partitura...

si heu pogut comprovar com el disc — amb la reproducció a voluntat que us permet de les obres que us han impressionat — multiplica la vostra capacitat de percepció, afina el vostre sentit crític i la vostre sensibilitat, dóna una seguretat i un estil al vostre gust personal, **I US POT PROCURAR** així **UNA CULTURA MUSICAL** que, en revelar-vos l'esperit de les obres que estimeu, no necessita imposar-vos el coneixement a lo llastre de les tècniques de l'ofici per a conferir-vos el títol **DE «CONNAISSEUR»,** amb la mateixa qualificació d'intel·ligència que té aquest títol en qualsevulla activitat espiritual que afeccionau al marge de la vostra professió...

si el disc us ha **FAMILIARITZAT AMB LES OBRES MESTRES DEL PASSAT** que no figuren sinó rarament en els programes cue teniu ocasió de sentir en les sales de concert...

si us ha estat possible, gràcies al disc, de conèixer **I establir un contacte espiritual AMB LES OBRES REPRESENTATIVES DE LA MÚSICA CONTEMPORÀNIA** que d'altra manera us hauríen arribat seguralment amb molts anys de retard, tenint en compte la tradicional inèrcia del gust musical dels grans públics filharmònics.

vós sobreu **SI** és així, quants motius teniu per a estimar el disc i nosaltres podrem-dir de vós que **SOU DISCÒFIL,** tant si poseïu ja la vostra discoteca, com si tot just heu començat a collleccionar discos o simplement us interessa l'audició de discos de qualitat : la informació constant sobre el repertori d'obres d'art de tots els temps i de tots els estils, que el moviment editorial de tots els països us ofereix per mitjà del disc...

US INTERESSEN, en tot cas, els propòsits del nostre grup, promotor de les activitats que us formulem en aquests **5 PUNTS DEL NOSTRE PROGRAMA**

1. organització d'**AUDICIONS PERIÒDIQUES,** en cercle privat, de discos de música antiga, clàssica i moderna, precedides de comentaris glossats al piano, a càrrec d'artistes i personalitats competents del nostre món musical.

2. presentació exclusivament **DE DISCOS D'ALTA QUALITAT FONOGRÀFICA** de les modernes edicions nacionals i estrangeres, incloses les edicions de les cases productores que no són normalment assequibles en el nostre mercat, i les que són editades a fins privats per les societats estrangeres de discòfils, afins al nostre grup.

3. impulsar la divulgació del disc, la **FORMACIÓ DE DISCOTEQUES PRIVADES.**

4. **INFORMACIÓ** corrent del moviment **EDITORIAL DE TOTS ELS PAISOS** amb presentació de les novetats més importants dels respectius catàlegs.

5. constitució, dins el nostre grup, d'una **SECCIÓ DE SOCIS EDITORS** per a l'enregistrament en disc — amb caràcter d'edicions de discòfil, de tiratge limitat — d'obres musicals de valor excepcional que les cases productores, per raons comercials, no poden incloure en llurs catàlegs.

si us interessen els objectius que ens proposem **US INVITEM A ADHERIR-VOS A «DISCÒFILS», ASSOCIACIÓ PRO-MÚSICA.**

Higini Anglès, C. Badia d'Agustí, J. Barberà, M. Baada de Rubió, Josep Cabré-Oliva, Jaume Carrera, Manuel Clousells, J.V. Foix, Robert Gerhard, Ricard Gomis, V. Hurtado, J. Lamote de Grignon, J. M. Lamaña, Adelita Lobo, Isabel Llorach, Cecilio de Malvehy, C. F. Maristany, Frank Marshall, Joan Miró, Josep Palau, Dr. A. Pi Sunyer, Joan Prats, Carles Riba, Enric Roig, S. Sánchez-Juan, J. t. Sert, Carles Sindreu, Eduard Toldrá, J. Vintró

demaneu detalls i inscriviu-vos a: G. A. T. C. P. A. C., Passeig de Gràcia, 99
CASA IZABAL, Bonsuccés, 5
CESAR VICENTE, Passeig de Gràcia, 4.
UNIÓN MUSICAL CASA WERNER, Passeig de Gràcia, 54

Manifest fundacional de "Discòfils", Associació Pro-Música. Apareix la signatura de Carles F. Maristany envoltada dels noms més rellevants de la cultura catalana.

L'Obra Poètica de Fernando Maristany

Rosa Buldó, Amàlia Huete i Anna Vidal

L'editorial creà una col·lecció de poesia titulada *Las mejores poesias (líricas) de los mejores poetas.*

El volum núm. XVIII de la col.lecció correspon a una tria de poesies de Joan Maragall, únic representant català de la sèrie fins a aquell moment, tot i que al final del llibre s'anuncia la preparació d'un volum dedicat a Jacint Verdaguer.

Coberta de l'antologia poètica anglesa. El dibuix és del valencià Artur Ballester.

L'obra ve precedida d'una breu ressenya biogràfica de Maragall que reflecteix l'opinió de diversos crítics en tons elogiosos sobre l'obra del poeta.

El recull consta de trenta-tres poesies escollides i traduïdes al castellà per vuit autors, entre els quals es troba Fernando Maristany.

Maristany tradueix set de les trenta-tres poesies maragallianes esmentades. Concretament: «La nit de la Puríssima», «Un eixam d'espelmes», «Enllà en les llunyanies...», «Havent escoltant Beethoven», «L'ànima de les flors», «A una noia» i «Lo diví dels Dijous Sant». Tots són poemes breus de temàtica religiosa o amorosa.

En el moment de la publicació del volum de Maragall, la col.lecció consta de vint-i-quatre títols publicats i s'esmenta la preparació de vint-i-un poetes més.

Las cien mejores poesias líricas de la lengua inglesa, és una antologia poètica traduïda per Fernando Maristany de 43 autors anglesos i ordenada cronològicament, amb pròleg del crític i erudit Enrique Díez-Canedo qui exposa entre altres temes la dificultat que suposa traduir poesia d'una llengua forana i com Fernando Maristany ho aconsegueix fer amb vitalitat i fidelitat, tot intentant mantenir l'estil i la disposició tipogràfica dels originals.

La llengua anglesa compta amb una producció literària extensa. Per això Fernando Maristany fa una selecció subjectiva de poemes, a través dels quals ens dóna una visió de la millor poesia anglesa des del segle XVII fins a finals del segle XIX.

Fernando Maristany comença la seva selecció amb autors del segle XVII, com Shakespeare de qui en traduirà 11 sonets i dos cançons de dues de les seves millors obres teatrals *La tempestat* i *Molt soroll per a no res*. Altres

autors traduïts d'aquesta època són Ben Johnson, Robert Herrick i George Herbert.

En la part de la poesia de la restauració i neoclàssica destaquen els noms de John Milton, Alexander Pope i John Druden amb un retorn als clàssics que Fernando Maristany ens reflecteix amb la traducció de poemes de Milton com «Lycidas» i «Il Penseroso».

El segle XVIII comença amb poemes del poeta escocès Robert Burns, continua amb William Wordsworth, a qui la contemplació de la natura inspira els seus millors poemes. A part d'aquests autors el Romanticisme és representat principalment per Samuel Taylor Coleridge, Lord Byron, Percy Bysshe Shelley i John Keats («A la tardor», «La belle dame sans merci») noms tots ells il.lustres.

Finalment, en la poesia victoriana i eduardina -amb què acaba l'antologia- sobresurten els noms de Lord Alfred Tennyson, Robert Browning i Matthew Arnold. També cal destacar els autors nord-americans Edgar Allan Poe («Annabel Lee») i Walt Whitman. De la poesia victoriana d'última hora destaquen Oscar Wilde, el famós assagista i poeta irlandès, i Robert Louis Stevenson.

La dicha y el dolor

Aquesta obra correspon a una sèrie de poesies originals de Fernando Maristany, que pertanyen a la seva època de maduresa. Prologades per Manuel de Montoliu (crític literari, traductor i fundador d'*El poble català*), escrites entre el 1919-1920, i publicades a l'editorial Cervantes fundada pel mateix autor.

Són un conjunt de vint-i-cinc poemes lírics, amb versos sense rima. Tot el llibre gira entorn als mateixos temes: la vida vista i la lluita constant de la vida interior amb la realitat de la vida exterior, que el mateix autor considera com a una il.lusió. El món interior és l'escena on es desenvolupa el drama intern del contrast d'allò ideal amb allò real.

A tots els poemes trobem una característica comuna: l'autor primer ens situa amb una petita indicació de les circumstàncies de temps i lloc i seguidament s'endinsa en els grans problemes metafísics i vitals, que omplen el conjunt de la seva obra. El moment culminant del drama es dóna quan l'ànima es troba amb ella mateixa (aquest és un tema obsessionant al llarg de tot el recull). Els personatges són la realitat i el món ideal, la felicitat i el color, el seu heroi és l'ànima.

Podem dir que gairebé tots els problemes de Maristany que expliquen coses sobre el món exterior poden ser objecte d'una interpretació simbòlica.

El conjunt de poemes lírics ens presenten dos móns exteriors: el paisatge urbà i el paisatge rural. Fóra potser una mica agosarat afirmar que aquest espai rural és el poble de Ribes, però per altra banda no podem tancar aquesta possibilitat, ja que en la seva primera obra poètica *En el Azul* trobem un poema dedicat a Emili Giralt, on descriu Ribes com «una vall serena i patriarcal» i en aquest segon llibre ens torna a descriure aquesta vall «envoltada de muntanyes que avancen agafades de la ma.».

En conclusió podem dir que Fernando Maristany és un poeta-traductor d'un gran bagatge cultural i d'un gran nivell intel.lectual. Tal com afirmen els seus crítics literaris podríem definir-lo com a un *gentleman* tant pel que fa al seu tarannà com per la extensió i la qualitat de la seva obra.

Joan Soler i Vidal "Azanya"

— *Samuel Bernardo, Pere Coll Milà, Jordi Garriga i Anna Ros León*

En aquest treball ens centrarem en l'estudi de Joan Soler i Vidal, conegut popularment com «Azanya». Soler i Vidal va ser encarregat de la masia d'El Mur i dirigent de la Societat d'Agricultors i Obrers, va morir afusellat al Camp de la Bóta el 14 de maig de 1939.

Joan Soler i Vidal, fill de Magí Soler Rossell i d'Antònia Vidal i Brunet, va néixer el 30 de novembre de 1894 a can Sans (masia situada al districte tercer, número tretze). Pocs mesos després del seu naixement la seva família es traslladà a viure a can Cuadras de la Timba. L'any 1919 es va casar amb Eugènia Duran Martí, filla d'Olivella, i es va traslladar a viure al carrer Major número 16. Fruit d'aquest matrimoni nasqué una filla, Maria, el 15 d'abril de 1922 i un fill, Josep, el 6 de maig de 1930.

L'any 1924 es va construir la masia d'El Mur, a la qual es traslladà a viure el matrimoni Soler i Duran per fer de guardians, és a dir, es dedicaven al manteniment de la casa i del jardí i eren els encarregats de tenir-ho tot a punt per quan hi venien els amos (Fernando Maristany i Matilde Mathieu). Joan Soler també combinava aquesta feina amb treballs als camps de les rodalies.

Joan Soler va ser un home que defensà les seves idees republicanes i va estar vinculat de forma activa al món de la pagesia. Es caracteritzava per ser una persona emprenedora i defensora dels drets dels pagesos. Això el va portar a formar part de la Junta de la Societat d'Agricultors i Obrers (societat fundada el 8 de desembre de 1919 i que tenia com a seu social El Local). Soler va anar adquirint dins la Junta una gran importància com a membre dirigent, cosa que el va portar a ser president de la Societat d'Agricultors i Obrers durant dos anys. Aquest fet més la seva semblança física amb Manuel Azaña Díaz (president de la Segona República) va fer que popularment l'anomenessin *Azanya*.

Amb el començament de la Guerra Civil s'inicien uns anys difícils, uns anys de violència i d'exaltació popular, dels quals Ribes no n'estigué al marge. Soler, malgrat ser un defensor de la República mai no va ser un fanàtic partidari dels actes violents que es van viure a Ribes. Foren uns anys on la gent buscava millorar la seva situació social. Soler va veure que ho podia fer deixant El Mur i traslladant-se a can Mestre, una finca gran i amb força terres, i on fins aquell moment hi havia estat de masover el seu cunyat Joan Cuadras Marcer (alcalde de Ribes, 1931-34/1936-37). Tot i marxar d'El Mur la família Soler i Duran continuà mantenint una bona relació amb els amos.

A començaments de 1939 el bàndol republicà veia la guerra perduda. Això va produir l'exili d'un nombrós grup de ribetans, majoritàriament vinculats a la ideologia republicana i anarquista. Soler, malgrat les recomanacions d'exiliar-se a causa de les seves idees, no ho va fer perquè en el moment que estava disposat a fer-ho, poc abans de l'entrada dels nacionals (22 de gener de 1939), es va trobar amb un soldat que li va dir que si no havia participat en cap acte violent no havia de tenir por de res. Però la realitat fou molt diferent ja que a finals d'abril la Guàrdia Civil l'anà a buscar a casa seva per tal de detenir-lo, però Soler en aquells moments no hi era ja que havia anat a comprar al mercat de Vilanova. Un cop regirada

la casa en busca de qualsevol indici delictiu, la Guàrdia Civil l'esperà a l'entrada de Ribes, on fou detingut i conduït a can Quima (seu de la Falange a Ribes). Allà fou interrogat i torturat, i més tard traslladat a Vilanova i ràpidament a la presó Model de Barcelona, on els membres del Jutjat Militar número 15 li van fer un judici ràpid sense possibilitat de defensa malgrat els intents dels amos d'El Mur de proporcionar-li un advocat.

Durant el breu període que estigué empresonat la seva dona el visitava per portar-li el menjar cada dia, però el dia 15 de maig es va trobar que el seu home ja havia estat afusellat juntament amb els també ribetans Josep Alemany Font i Pere Bertran Milà (alcalde de Ribes d'agost a novembre de 1937) el dia anterior, 14 de maig, al camp de la Bóta.

Com a conseqüència d'aquest fet la seva família va decidir marxar de Ribes i desvincular-se del poble.

El Mur 1937-1939

A mesura que avançava la guerra la presència de militars anava augmentant, així com també el nombre de cases del poble destinades a acollir aquest important contingent humà i els edificis emprats per a les diferents activitats que aquesta comportava (hospital a Solers, sastreria a can Puig i can Salvador Miret,...). La masia d'El Mur no quedà al marge d'aquests fets i així, un cop abandonada per Joan Soler, fou ocupada a finals de 1937 per l'exèrcit republicà, el qual la destinà a residència d'alts comandaments militars. Entre aquests militars que hi estaren trobem la presència d'Enrique Líster (1907-1994), cap de l'Onzena Divisió (dita la divisió Líster) i del Cinquè Cos de l'exèrcit republicà. Durant aquests anys d'ocupació a El Mur se celebraren grans festes destinades només a l'oficialitat i desconegudes per la gent del poble. En aquestes festes es feien grans balls i concerts, en una habitació decorada especialment per a aquests actes, a càrrec de l'orquestra del Líster, els músics de la qual vivien en diferents cases del poble i a can Macià. En aquestes festes els soldats no s'estaven de res, és a dir, feien grans menjars, empraven oli en abundància,... tot un seguit d'aliments que en aquells moments eren molt escassos entre la gent del poble. No serà fins els dies previs a l'entrada de l'exèrcit nacional a Ribes que els republicans marxin deixant al seu darrere una casa que en res s'assemblava al que havia estat abans de la guerra. El Mur romangué tancat durant prop de quinze anys, fins que el 1952 hi entraren com a encarregats Josep Martí i Àngels Guillaumes.

Agraïments: Antònia Soler i Escofet, Àngels Guillaumes Marcer, germanes Giralt Jacas, Roseta Rovira, Pere Coll Puig, Albert Pascual, Carme Castellví Castellví, Teresina Vidal.
Arxiu Històric del Comú de Ribes
Arxiu Parroquial de Ribes

Bibliografia:
SOLÉ I SABATÉ, J.Mª: La repressió franquista a Catalunya 1938-1953
LÍSTER, E.: Nuestra Guerra. 1966
LÍSTER, E.: Memorias de un luchador. 1977

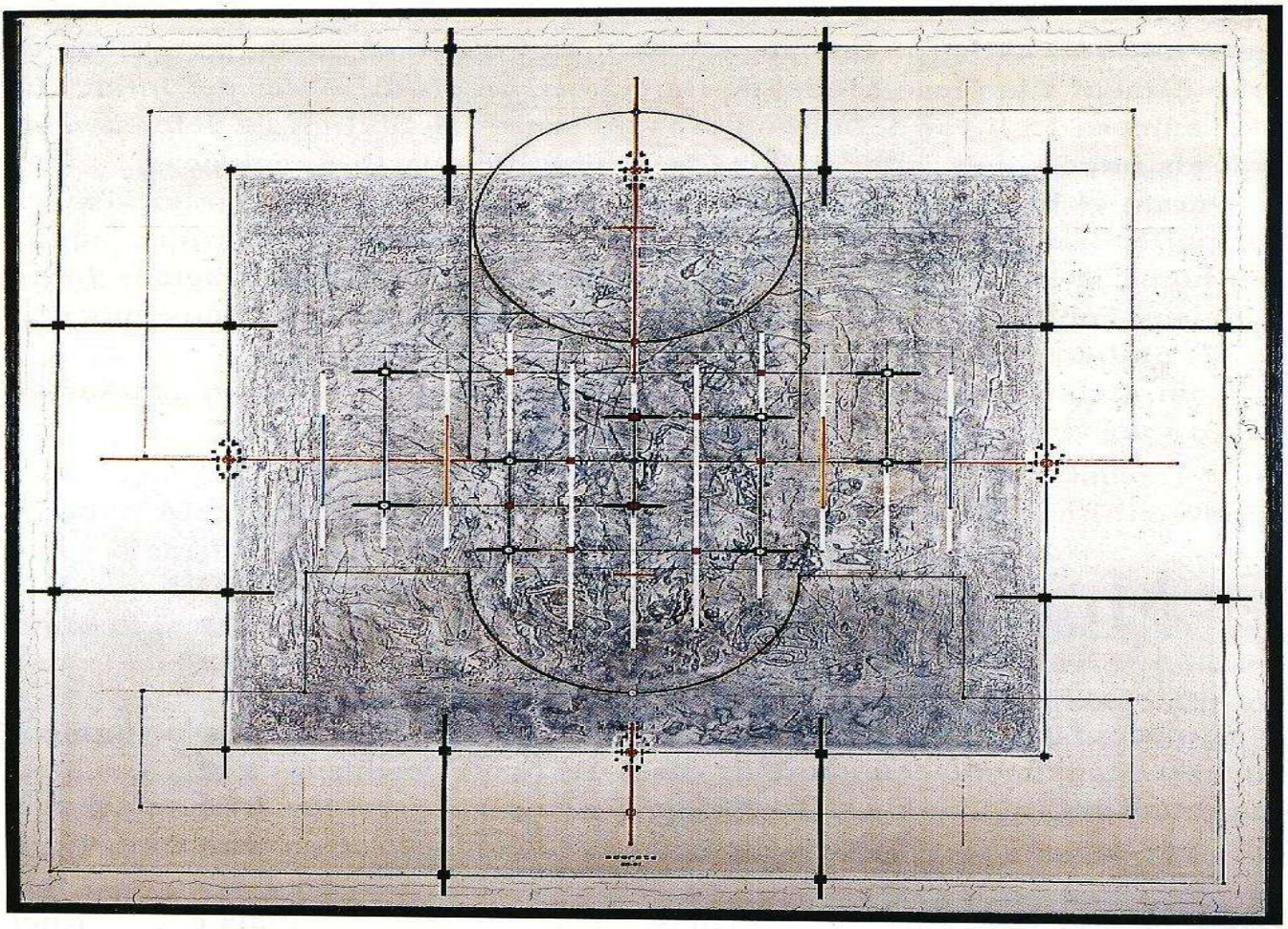

"Suma armónica" (1986-1997) de Julio C. Acerete.
És un homenatge al músic Anton Webern.